

ئەرئ (حەمیدى) شاعيرەكىز كوردى سەددى (۱۶) يە؟

٩٩ تەحسىن ئىبراھىم دۆسکى گەلەك پويتە
ب ئەمەن مۇزارى دايىه و پىشتىگىرىيەكە تمام بۇ
بۇچۇون و ئەنجامىن دىرىھىشى دەربىرىيە،

دېرىھىشى ھەر ل ناقۇنىشانى گۇتارا خۇدا ، بى ج
دودىلەك بىپارا ئىكلاكەر دايىه كە حەمیدى خودانى
راستەقىنه و دروستى قىن شىعىتىيە و ل پېشەكىين دا گازىنە
ژ دكتۆر ڪاتانى دىكەت كە ئەف شىعرە بۇ مەلاين باتەيى
قەگەراندى و ھەست پىنەكىرىيە كە ج بەلگەيەكە گرنگە
بۇ دەستپەتكە نفىسىن ب كوردى و باتەيى هيچ پەيۇندى ب
قىن شىعىتە نىنە و بى هيچ بەلگەيەك و بتنى وەك تەخمىن
وەسا زانى يە كە حەمیدىيەن ناقھاتى ھەفسەردەمنى سولتان
حوسىئى ئامىدى بۇو و سالا (۱۵۱۰) ز ڇايدىك بۇويە و ئەف شىعرە
ل دەوروپەرى سالا (۱۵۰۵) ز ل دۆر وەصف و پىاھەلدانى گۆچك و
ديوانخانى سولتانى ئامىدىيەن قەھاندىيە (بەمەش گەھىشىتۇتە
ئەو ئەنجامە گوماننەپەرى كە حەمیدى دەكەپەتە پېش
كەلە شاعيران: فەقىي تەيران و جىزىرى لوتکەوە و بەلکو
تا ئىستا- واتا ئەو دەمەي شاعيرىيەكى كەنتر دىنە دېتن-
دەبىتە يەكەمەن شاعيرى كوردى خاوهندى شىعىتى كوردى
و ئەمەشى بە وەرچەرخانىك ژمارادوو لە كاروانى دېرۆكى
ئەدەبى كوردى و دەستخەتكەشى بە كۈن داناوه، كەچى
بە گوچەرى خويىندەوە و تىكەھىشىتى دكتۆر ڪاتانى ھندى
كەھىن نىنە و بە حسنى عەلى پاشائىن والىي بەغدا (۱۸۴۲-۱۸۳۱) ز
دەكەت و ل دەوروپەرىن سالا (۱۸۳۶) زلائىن (وھب بن شيخ نجم
الدين بن شيخ غزال العمادى) ل تەكيايەكە نىزىك مزگەفتا
(أويس القرني) ل موسى نفىسييە^(۱).

ا نفىسىن : د. زرار صديق تۆفيق
پېشەكى :

ھەتا ۋان حەفت ھەشت سالىن قىن دووماهىيىن ژى ،
نە دىيوانىن شاعيرىن كرمانج و نە ژى دناف پەر و پارچە
كەشكۆل و دەستىقىسان دا و نە د ناقەند و سازىن ئەدەبى
و چاندا كوردىدا ، بە حسن ج شاعيرەكى بناقۇن حەمیدى
بەنیاس نەبوبىيە ، كەواتە ب گۇتنەكە هوپىرتىدا وى دەمىن
نفىسىر سەعىد دېرىھى د ئىكەم ژمارا گۇچارا (دېرۆك) دا
گۇتارەكە درېڭىز بناقۇنىشانى (حەمیدى ، شاعير ئىكەن يىن
كەرەدە دەرۆكە تۆرەقانىيَا كوردىدا) بەلاقىرى^(۲).

دەستپەتكە قىن مۇزارى ۋەمدەكەپەت بۇ دكتۆر مەسعود
كەنارى (۱۹۳۳-۲۰۱۷) دەمىن ل سالا (۱۹۹۰) ز ژمارە (۳۳) يا
رۇزنامەيَا (بىزاف) دا و دچارچووقۇنى ناسانىدا دەستىقىسى كىيدا،
بۇ ئىكەم جار ئامازە ب ھەبۈونا (حەمیدى) يىن شاعير دەكەت و
دیار دەكەت كە شىعرەك ب زمانىن كوردى و فارسى و تۈركى
و عەرمبى دەرهەق صىفەت و پەسنا دیوان ئانكۆ گۆچك
سولتان حوسىئى میرى ئامىدىيىن (۱۵۲۲-۱۵۷۳) ز ۋەھاندىيە و د
ئەقى دەستىقىسىدا تۆماركىرىيە^(۳) كول دەف خۇ ھەلگەرتىيە و
بىن كەپەت چەوا و ل كىيە پەيدا كىرىيە؟ و نيشا كەسىن
نەدايە و ئەفە بخۇ ژى جەن پرسىيارىيە رەنگە نەفيابىت كە
كەنسەكىن دى بېنىت ، بەلگە بۇ ئەقى چەندى ژى ھندى
يا ئەز دزانم د ج پەرتۈوك و نفىسىندا بەلاق نەكىرىيە.
پاشى د گۇتارەكىيدا تىكىستا شىعىتى بەلاق كەندرەل
شاعيرى ناڭدار مەلاين باتەيى (سەدى ھەزدى) و ھەر چەندە ل
ناقۇنىشانى شىعىتى و سەن جاران دناف مالكىن ئەھۋى دا ناقۇن
حەمیدى ھاتىيە^(۴).

کربایه ئەو دا زانن کو د مالکین کوردیدا ب تىن نافى باتىيى هاتىيە نە يىن حەمەيدى ، مخابن زىلىن قىن چەندى ب تمامى كەفتە ئىر كارتىكىدا بىر و بۆچۈونىن سەعىد دېرىشى و دوپاتى ل سەر يى وي كريي. ۋان ڙى دەبىدور رەمان مزۇورى كو شەھەرمىزايەكىن چەلەنگىن ئەدبىياتا كوردى يى كورماجىيە و ب درىزاهيا نىزىكى نىف سەدەھان ڦەكۈلىن و گۇتاو د ئەقى وارىدا بەلاقىرىنە و دېيت شىعر ب هوورى تەخانىبىت و نەراستەمۇخۇ پشتىكىرىيا ئەوى چەندى دەكت كو حەمەيدى خودانى شەرىيە^(۷). ديسا ئىسماعىل بادى ڙى، هەمان پىچىك گەرتىيە و كارى وي ب(قەكۈلىنەكا هوير) دانىيە و حەمەيدى ب ئىكەم شاعيرى كورماجى ھەزمارتىيە^(۸).

تەحسىن ئىبراھىم دۆسکى ، پىتر ڙئەقىن بورى پويىتە ب ئەقىن مژارى دايە و پشتىكىرىيەكا تمام بۇ بۆچۈون و ئەنجامىن دېرىشى دەبرىپىيە و خۇز ناف هاتنا باتىيى د مالكە كا

شىعرى دا بىتدەنگ و كرييە و حەمەيدى ب شاعيرى (قووناغا بەرزە) يى ئەدبى كوردى دانىيە كو دەكتىيە بەرى قۇناغا مەلاين جىزىرى يىن مەزن و يىن سەردەن ئەوى^(۹) و ب تىن تىپىنى يى وي ئەوه كو ڙ بىرا دېرىشى چووپىيە بىزىت حەمەيدى نافى وى (مهەمود)^(۱۰)، بەلگە ڙى ئەف مالكەيە :

مەممود و خوش تىشە عىلەم خاسە ڙبۇ غولقە مەلا مە دەقىقا میران د ھەيىت والى بۇ ئەنیا شەھسوار^(۱۱).

ول ڙىر باندۇرا دېرىشى كو (مهەمود) ب (مهەمود) خوانىيە، وەسا لىكىدaiyە كو حەمەيدى ناسنافىن شاعيرى بۇپىيە و نافى وى مەممود بۇو ، هەر چەندە ئەلگەر ئىك بى مەبەست ۋان مالكان هوور بخوينىت دى تىكەھىت كو ئەف واتايە ناھىت نافى شاعيرى مەممود بىت ، بەلگە رامان ئەوه كو عىلەم تىشەكىن باش و پەسەنە نەخاسە بۇ كەسىن مەلا.

دېرىشى ب قىن چەندى ڙى نەراوەستىيائە و مالكىن تۈركى و فارسى ڙى هەر ب ئەلغوبىتىا كوردى ئىسى يە و هەروهسا پايەيا حەمەيدى مەزن و مەزنتىر كرييە و سەربارى شاعيربۇونا وي، ب(زايانىكى مەزن) دانىيە ل زانستىن (ستىرەناسىيە و حىكەمتى و معانى و شەرعى دا)، بەلنى دەل ل حەمەيدى كرييە، بىن كو ل خۇ ب پرسىت، ئەرى زانىيەكى هۆسا مەزن ل ۋان ھەمى زانستان (مەلەشان و شەھەرمزا) بىت ، ئەرى بوجى ج ناف و ناقۇدەنگىيەك نىنه و كانى شىنوار و بەرھەمەن وي؟ بەلگۇ ھەر نېبەس ھندە بىگە ب دویر ڙى نەزانىيە كو مەلاين جىزىرى ئەف شىعرا حەمەيدى خوانىبىت و پىيى كارىگەر بۇپىيە، لەورا ئەم ڙى ل سەر دەوسا وي ، شانازىن ب خۇ دېت و خۇ ب بەدىلىن كوردى شاعيرى ناقدار شىرازى دادنىت و شاعير فەرخى (مرن: ۴۶۲۹/۱۰۳۷) ل دەف وي ب تىن فەرخىكە^(۱۲).

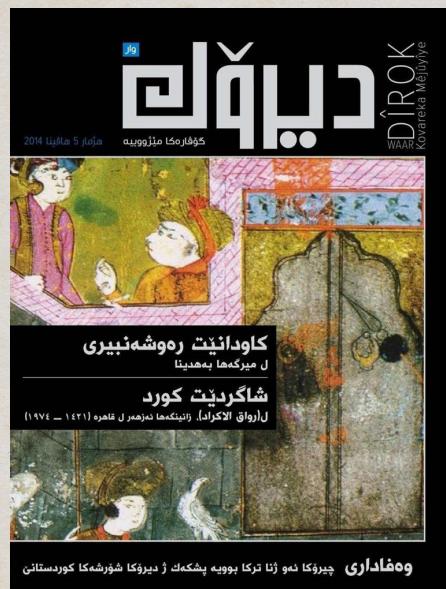
يَا سەير ئەوه كو ھەمى پىزنانىن و ئەنجامىن رەها و ئېڭلاڭەر بىتنى ل سەر پارچە دەستتەنىسىكە كا نەنياس ھاتىنە پىتكەنinan كو ب تىن دەسەعوود كتانى دىتىيە و كەسىن ئاماژە ب ھەبۇونا ئەوى دايە و كەسىن نەبەيىستى يە كو شاعرەك بناقى حەمەيدى بەرنياس بىت ، ديسا ئەو پرسىيار نە ئازاندى يە كو بەلگە چىيە كو مەبەست ب ئەقى سۆلتان حوسىن ، مىرى بەھىنەن سۆلتان حوسىن وەلى (۱۵۳۳-۱۵۷۳) بىت ؟، چونكى دوو مىرىن دىتىر ڙى دناف مىرىگەها بەھىنەندا ب سۆلتان حسىن دهاتنە نىاسىن و د شعرى دا نافى ئامىدىيە و مىرى ئامىدىيەن نەھىنايە^(۱۳).

بۆچۈونا ڦەكۈلەران ل سەر ئەقى شىعرى :
قەكۈلەرنى دى يىن شەھەرمىزايى و سەربۇرەكە درېز دەكل ئەدبىياتا كلاسيكىيا كورماجى شاعيرى دا ھەى و ئەزمۇونەكە باش ل نىاسىن و شەرقەيىاندا پەيدا كرييە، مەرج و رىبازا زانستى ل سەر وان فەر بۇو وان بخۇ ناقەرۇكە شەرى ھەلشاكەتبايە و بېيار ل سەر خودانى وى دابا نەكۆ كەفتانە دېت كارتىكىدا بۆچۈون و ھەلسەنگاندىن بەرى ھنگى ، ئەلگەر ئەف كارە

پهیقا (باتی) ژی نه ل زمانی تایبەتیئ خۆ و نه ل گوچەری بهەدینانی و نه زار و بنزارین کورمانجی، هیچ رامانه نینه تا درچەیەکی بۆ ڤەبینیت و ب حمز و ئازمزوویا خۆ لیکدانەقەی بۆ بکەت و گریکویرە قەکەت، دانپیانی ب سۆرانی ناکەت وەک زارەکی کوردى و ل میزە نکولى ل کوردبیوونى دکەت و ب «ئەزمانەکی دی»ی دزانیت و دبیزیت ل سەربوونى کوردستانی بتنی يەك زمانی خاندن و نشیسین و شیعر دانا هەبوبویه ئەمی زمانی ھەكاری - کورمانجی يە^(۱۳)، هەتا کو هەر پەیشەکا کرمانجی يا رسەن ژی بیت، ئەگەر بزانیت پتر ل سۆرانی بکارهەیت، پشتگوھ ئیخستیيە^(۱۴) و گوتییە (گەلەک کەسین نەزان ھەنە) ئەوین ھەفیەرییە دنابەرا شاعیرەکی سەدى شازدی واتە جزیری و ئیکەن پشتی وی یەن سەدى نۆزدی واتە نالى دکەن^(۱۵).

بەلەن ل ڤەیری ئەف ھەلویستە
ھاتە گوھۇرىن و ج دالدەیەکی نینە
پەناین بۆ بېمەت تا ژ نافى (باتەيى)
پەنگار بکەت و پەیاما وی سەربىگىرت
و مەلاين باتەيى ل شیعرا وی بىن بەھر
بکەت و بۆ ھەمیدى ۋەزىئىت، لەۋما
نەچار دبیت دانپىدانى ب کوردبۇونا
سۆرانى بکەت تا پەیقان ژى بخوازىت و
مەبەست و مەرەما خۆ پىن بگەھىنیت
، ئەقچا رابوبویه پەیشا (باتى) يَا
سۆرانى گرییە (باتى) چۈنکە (لە)
يەكە دادى نادات و ئەگەر نەھىتە
لادان، پىكۇلا وی تىڭىدتە، دویر نىنە
ھەر وەسا زانى بیت پەیف (باتى) يە نەك (لەباتى) و دبیزیت
مەبەست لە (باتى ئى) ئى ناف مالکا شیعرا مەلاين باتەيى نینە،
بەلەن تووشى ئاستەنگەکا زىل بوبویه كو ئەگەر ل نیشا
شیعرى وەك دیرەشى دبیزیت - و ج گومان و دوودلىيەك ل
لیکداقەيى نینە كو مەبەست مەلاين باتەيىه و ھەر ئەفە
بوبویه جەن قەناعەتنى بۆ مەسعودە ڪتانى كو باتەيى ب
خودانى شیعرى بزانیت :

لەباتى خويىنى خۆم راچىم بە ماجى
دەسە بىدە هەتا زىندووم و ماوم^(۱۶)،

وەفادارى چىزىكا دە زىن ترکا بوبویه پشكەك ژىرىئەك شۇشەکا کورىستانى

پاشى دۆسکى ل گەل قەکۆلەرەكى باکوور بناقى زاھر ئەرتەكىن، ئەف بابەتە كرييە قەکۆلەنەك و ل گوچارا ئەکاديمىيا زانكۆيا بىنگۆل بەلاڭرىيە و ل ڤېرىز ژى مەلا مەممۇددى ھەمیدى كرييە پېشەنگى شاعيرەن کورمانج و خودانى ئېكەم شیعرا مولەممەع: (مەلا مەممۇد بان ژى ھەمیدى، شاعيرى بەرى مەلاين جىزىرى و ئېكەم مولەممەعى كوردى) و وەسا دانەيە قەدىتنا قىن ھەلبەستى دى بىتە (گوھۇرىنا دەستپىكە ئەدەبیاتا گلاسيكىي گوردى - کورمانجى و سەرەتەنچام (دەستپىكە كا نوو ژ بۆ ھاتەدەر)، سەرەرى گوھۇرىنا (تارىخا نشىسىنا مولەممەعا كوردى)^(۱۷).

دېرىشى ۹ كىشىميا ھاتنا ناقى ئەتكىي :

ھەر ل ناقۇنىشانى گوتارى، ئەم راستىيە رۆهن دبىت كو تاكە مەبەست و ئارمانجا دېرىشى ل وەشاندىن ئەمە كو بسەلمىنیت و رابگەھىنیت شاعيرەك ل بەرى فەقىي تەپەران و مەلايى جىزىرى ھەبوبویه و شیعر ب کوردى دانايىه و ئەمە شیعر ب شاشى دايە پال باتەيى ، بەرھەمى ئەمۇ و ب قىن چەندى دەستپىكە كا نوی بۆ ئەدەبىن کورمانجى دەيتە مەيدانى و ئاشكىرانا ئەقى رازە و داناندا ئەقى دەستپىكە نوی ژى بناقى وى تۆمار دكەت چارەكىن نەكەت و خۆ لىن دەرىاز نەكەت، ئەروا رىسەكەي لىن دەپەتەو بە خورى و سەرلەبەرى گوتارا وى دكەھىتە بەر پەرسىار و گومان، ئەمۇ ئەقەيە كو ئاشكرا ل مالكەكە

كوردى دا ھاتىيە - كو بەيتا پېنجىن ل حەفت بەيت نەك، سەرلەبەرى گوتارى بۆ چەسپاندىنا قىن پرسن تەرخانكىيە، بەلەن تووشى ئاستەنگەكە زىل بوبویه كو ئەگەر ل نیشا شیعرى وەك دیرەشى دبیزیت - و ج گومان و دوودلىيەك ل لیکداقەيى نینە كو مەبەست مەلاين باتەيىه و ھەر ئەفە بوبویه جەن قەناعەتنى بۆ مەسعودە ڪتانى كو باتەيى ب خودانى شیعرى بزانیت :

ئاسىمین ۵۰۹ ئاسمان تىنە سەركوزوت و بەرگرئ
(باتى ئى) خىرخاز نەبىتن دائىما بىت تازى دار

ناڤهه رۆکا شعری :

فەکۆلەری ئەکادىمى و توپۇزلىرى راستەقىنە، ئەگەر دەستنېشىسەكىن كەفن يان دەقەكى دىرۆكى دەستكەفت، پىدىقى يە بەرى ھەر تىشەكىن بىخىتە بەر تىشىكا رەخنىما دەرەكى (النقد الخارجى) دا كو ب راستى و دروستى و مىزۇويا نېسىن زى بىانىت و چىنابىت وەك دېيىن ساغىمزا بىخەت بخونىت، ئەقجا ب گىيانەكى زانستى ل ناشەرۈك و پەيچىن وى فەكۆلىت (النقد الداخلى) دا بىانىت بۆ ج سەدە و سەردەمەكىن قەدگەرت و ئەم ھەممى دزانىن كو زمان وەك ھەر گىيانەمەركىن ھەر كاڭ ل گۆھۈرين و پېشەچۈونى دايە، ئەگەر ب بىلايەنانە سەحکەمەنە ناشەرۈكە شعرى و پەيرەوكىدا مىتۆدى زانستى و پشت بەستىنى ل سەر بەلگە و كەتوارى دىرۆكى بىكەين^(۱۸) و خۇز بېپارىن پىشوهخت و بلەز دووربىخىن و دورۇز ھەست و سۆزى يَا دەفرىگەرى و زارگەرى، دى گەھىنە وى چەندى كو :

- شىعر د بىنیات دا ب تىن ب گوردى بۇويە و قەرېز ھزر و داهىنان يَا مەلايىن باتىيە.
- ب گىريمان ئەگەر دەستنېشىس يَا رەسەن و ھەلبەستان و چىكىرى نەبىت زى، ئەف شىعرا كوردى نەكىو ب تىن ناشەرۈكەرت بۆ ناشەرەستا سەدى شازدى و سەردەمن سولتان حوسىن وەلى، بەلگۇ ئەگەر يَا مەلايىن باتىيى زى بىت (سەدى ھەزىدى)، ۋە دەستتۈرمەدانى يَا دوير نىنە و دەستكارىيا چەند پەيچەكان ھاتىيە كرن و (دېيىت) (دېيىزى) كرييە ل (خىرخواز) پەيف كرييە (خىرخاز)، ئەف مايىە ل (خىرخواز) پەيف كرييە (خىرخاز)، ئەف ھەر سېكىين دووماھىيە درەنگ ل كورمانجىيەدا پەيدابۇويە و ل مەم و زىنا خانىدا، پەيچىن (دخوازى، خوارى، دلخوازى، نەخوارى) ھاتىيە^(۱۹). ل مەلۇودنامەيا باتىيى بخو زى (دخوازىن، خوارنى، خوارى...ھەندى) ھاتىيە^(۲۰)، ھەروەسا (يەك) كرييە (ئىك) و (تعزىزى) كرييە (تازى- تازىدار) و (بەھەشتا) كرييە (بەھەشتا) ئەف حالەتىن ئەقان گۆھۈرينەن ژ نوى بەلاقبۇويە و باورىنەكەم ھندە كەفن روودا بن و ل ج تىكىستەكە رەسەن و دەستكارىيەكى

يا كورمانجىدا ، ج جار (ئىك) بەرچاڭ ناكەفيت و شاعيرىن كورمانجى و ژئوان زى مەلايىن باتىيى، دەھان جار ھەر (يەك) بىكارھىنایە^(۲۱)، ھەروەسا (يىن) كرييە(يىت) : (كولىلەكىت) و (چەھەقىت) و ديارە ئەف گۆھۈرنىنە نوينە و پەتل گۆھەرما بەھەدىنى روپىددەت وەك ل شىعيرىن صادقەن عىمادى- ئامىدى و مينا كو ھەردووك يېن دەقەرما بەھەدىنائىن و ل سەدى ھەزىدى ژيائىنە^(۲۲)، كوج لە شىعيرىن محمد طيار پاشاي غەربىيى كو ھەرچەندە بەھەدىنىيە و ژئوى تاكە شىعرا مير و شاعير عىمادىنىيە ھەكارى (مرن ۱۶۳۹ ز)، (يىن) نە (يىت) ھاتىيە و بىگە ژ مەلۇودنامەيا مەلايىن باتىيى خودانى شىعىرى زى، (بىگونىن) و (چاقىن) ھاتىيە، نەك (چەھەقىت) ل مەم وزىنا خانى و ديوانا ودداعى (سەدى نۆزىدى) و نېسىننەن مەلا مەممۇودى بايەزىدىشدا، (يىد) نە (يىت) ھاتىيە^(۲۳) و رەنگە نېسىرە شىعىرى خەلکى ئامىدىنى يە يان ئامىدىيەكى دى، ئەف دەستتۈرمەدانە ئەنچام دابىت.

دەستنېشىسا شىعىرى زى ھند يَا كەفن نىنە و ل دويىف دكتۆر كىتانى قەدگەرتە بۆ بەرى (۱۵۴) سالان بەرى سالا ۱۹۹۰ (ئەم سالا گوتار بەلاقىرى)، واتە ل دەورقەبىرى سالا ۱۸۳۶ ز-وەكى مە گوتى - ل سەردەمن عەلى پاشايىن والىن بەغدا (۱۸۳۱- ۱۸۴۲) و بىنجمالكىيەكى شاعيرى ناقدار نالى سليمانى (مرن ۱۸۷۸ ز) زى تىدايە^(۲۴) و ج ئاماڙىدان تىدا نىنە كو بەيىتە سەلمانىن و دوياتكىن ڪو مەبەست ژ سولتان حوسىن، سولتان حوسىن وەلى يىن ميرى ئامىدىيە.

د مالكى ئىتكىن دا ھاتىيە :

**واج و لازم ل ھەركەس كن ژ بۇ مىرى كىبار
ھەم پەنلەن ھەم دوعايان دا نەمین دين و ھار**

**،،، ل ژىر باندۇرا دىرەشى كو (مەممۇود)
ب (مەممۇودۇ) خواندىيە، ووسا لىكدايە
كىو حەمىدى ناسناثى شاعير بۇويە و
ناشقى وى مەممۇود بۇو.،،،**

پاشتر ل ژیانا مهلاين باتهیي دايان پشتى مرنا وي
، حهميدى ئەف شيعره مولەممەع (ملمع) كرييە،
واته لدوييف هەر مالكەكا باتهیي، سىن مالكىن
ب توركى و فارسى و عەربى ل سەر ھەمان
كىش و سەروا دانايە و دا كو ئەف مالكىن نە
ب ڪوردى ڙ مالكىن ڪوردى بهيتە جودا ڪرن،
سى جار و هەر جارهکى ل دوماهيا مالكا هەر
زمانهڪى نافى خۆ ھينايە ، لمۇرا شura مولەممەع
كىرى ب شura حهميدى هاتىھ دانان.

ل فيرى پرسيا ئەوه : ئەگەر ئەقە وەسا نەبىت
، ئەرى چەوا نافى حهميدى بتنى د مالكىن
نە ڪوردى دا هاتىھ ؟، ھەروەسا نافى مهلاين
باتهیي بتنى د مالكىن ڪوردى دا هاتىھ، جارهڪى
ب رۇنى (باتى ئى - باتهیي) د مالكا پىنجىن
دا و جارهڪى ڙى (مەلا) د دوماهىك مالك دا
و ل مالكىن دىتر دا نەهاتىيە ، ئەگەر ھەمى
مالك مولىكىن حهميدى بن ب مالكىن ڪورديشه
ڙى، ئەرى ما پىدفى دكەت ل هەر سى مالكىن
دوماهىيا شعرى كو هەر مالكەك ب زمانهڪىيە
(توركى، فارسى، عەربى) ئانكۇ ڙىلى يَا ڪوردى
، ناسنافى خۆ دووباره و سىباره بکەت ؟ ، ئەرى
شاعرهك هەيە سى جار ل دووق ئېك دا قىن چەندى
بكارىيەت ، بىگومان وەكرييە دا كو خواندهقان
بزانىت ئەو خودانى مالكىن نە ڪوردىيە، نە كو
مهلاين باتهیي.

مالكەكا سەيرە چاوا هەر كەسى ئەگەر دوعا بۆ ميرى
مەزن نەكەت دى ب دينى- شىتى و هارى مىنيت ؟، ب گۆتنەك
دى ھەمى كەس دين و هارن و پىدفى يە دوعايىان بۆ بکەن دا
كۆ چاك بن و ب دينى و هارى نەمین (۱). ئەگەر (نەمین)
ب (نەمینيت) بهيتە خاندن ، رامانا وي دى بەرئەقلتىريت، واته
دوعا بۆ(ميرى كىيار) بکەن تا ب دينى و هارى نەمینيت. ئەف
سولتان حوسىنە كىيە ھۆسا دين و هار بۇوى ؟.

تا نافەراستا سەدى شازدى ، واته سەرددەمى ساخىا
شاعيرى نەنياس حهميدى ھەقدەم و ھەۋشىين
سولتان حوسىن (ل دويىف گۆتنا دېرەشى)، دەھرىن
چىايى و سەختىن ڪوردىستان و ل پېشىا وان ڙى
ئەۋىن ل باشۇورى ڪوردىستان و ھەكارى ، ھېشتا
ب ئېڭجارى نەكەفتۈونە ل ڙىر پەكىفا دەۋەتە
عوسمانى^(۲) و گەلەك رۇو بۇو بۆ خواندەمان و
شاعيرىن ڪورد تا فيرى زمانى توركى بىن و
بکەفنه ڙىر ڪارتىيەكىندا ئەدەبىاتا توركى تا
وى رادەي بشىن ب توركى بنقيسەن و پېشەنگىن
شاعيرىن ڪورماڭ : جىزىرى و فەقىي تەيران و
عەلى حەرىرى (سەدى ھەقدى) كانى شىعىر ب
توركى ھەنە ؟ ئەفجا ج جاي حهميدى خودانى ۋان
مالكىن ب توركى ؟ و زۆر يَا ب زەممەتە بهيتە
باودەكىن كو ل ۋى سەرددەمى ژىابىت.

” دېرەشى ھەر ل ناڭۇيىشانە گۆزارا خۆدا
، بىچ دوودلىك بىپارا ئېڭلاڭەر دايە كو
حهميدى خودانى راستەقىنە و دروستى
قىچىشىرىيە .“

پهراویز :

۱. حمیدی، شاعری ئیکن بین کورده د دیرۆکا تۆرهقانیا کوردی دا، گوچارا (دیرۆک)، ژماره (۱)، هافینا ۷۲-۶۱ ل، ۲۰۱۳.
۲. رۆزناما بزاف، ژماره (۳۳) رۆزا ۱۳-۱۳، ۱۹۹۰-۳، ل. ۵.
۳. ملاین باتهی و سلطان حسین بەهدینی میری نامیدی، هوزان (حمیدی-باتهی) دەر صفتەن دیوان سلطان حسین میری بەهدینا ل نامیدی، گوچارا پەیف، ژماره (۶)، (دھۆک: زفستانا ۱۹۹۸)،
۴. رۆزناما بزاف، ژماره (۳۳) رۆزا ۱۳-۱۳، ۱۹۹۰-۳، ل. ۵.
۵. حمیدی، شاعری ئیکن بین کورده، ل. ۶۴-۶۲، ۱۹۹۰-۳-۱۳.
۶. هیش کەمال ریکانی، عەشیرتىن بەهدینان ۱۹۱۹-۱۵۱۴، سەنتەرى بېشکچى (دھۆک: ۲۰۱۹)،
۷. د. عبد الرحمن مزوري، ڪاۋانىن روشنبىرى ل ميرگەها بەهدینا، گوچارا (دیرۆک)، ژماره (۵)، (دھۆک : هافینا ۲۰۱۴)، ل. ۱۵ - ۱۶.
۸. ئىسماعيل بادى ، مەدرىسىا قوبىهان، ناقەندى خانى (دھۆک: ۲۰۲۱)، ل. ۱۵۹-۱۵۶.
۹. بېكىمان بەرى فەقىي تەيران و جزىرى، شاعيرىن كرمانچە هەبۈۋىنە، بەلىن نە حمیدى بین کوچ بەلگە ل سەر هەبۈۋىنا وى نىنە ل وى سەرەدى، بەلگە وەك مير يەعقولو بەگىن زىركى خودانى كەلا دەزىينى (من: ۱۵۷۸: ۱۵) كو دیوانەكى شىعرى ياخورى دەزىينى (من: ۱۵۷۸: ۱۵) كو دیوانەكى شىعرى
۱۰. دیوانا وداعى، سپېریز (دھۆک: ۲۰۰۸)، ل. ۱۷-۱۶.
۱۱. حمیدی، شاعری ئیکن بین کورده، ل. ۶۵-۶۴.
۱۲. Tehsin İbrahim DOSKİ - M.Zahir
۱۳. ERTEKİN, MELA MEHMÜD AN Jİ HEMİDİ:ŞA'IRÊ BERÎ MELAYÊ CİZİRÎ Ü YEKEM MULEMME'A KURDİ زانگۇي بىنگۈل، سائى پىنجەم، ۲۰۱۹، بەرگى (۵)، ۱۲-۱۱.
۱۴. شەرەفناھىيا شەرەخانى بەدىلىسى، تەرەجەما مەلا مەممودى بازىدى، سپېریز (دھۆک: ۲۰۰۷)، بېشەكى ل.
۱۵. دیوانا وداعى، سپېریز (دھۆک: ۲۰۰۸)، ل. ۱۷-۱۶.
۱۶. دیوانا ئالى، چاپخانەي گۆزى زانىارى کورد يا کوردى هەبۈو، ل دۇر قى بابەتى بىنپە گوتارا
۱۷. دیوانى ئالى، چاپخانەي گۆزى زانىارى کورد مە : الأئمپر والشاعر المجهول يعقوب بن الزرقى، مجلە دھۆك، العدد (۱۲) (دھۆك: ۲۰۰۱)، ص. ۷۸ - ۷۹.